

Írországért harcolók - John Devoy és Daniel Cohalan együttműködése

1. Bevezetés – Az ír-amerikai közösség

Az alábbi tanulmányban az ír szabadságharc két jelentős szereplője, Daniel Florence Cohalan (1865-1946) és John Devoy (1842-1928) munkássága kerül bemutatásra. A tanulmány célja, hogy rámutasson együttműködésükre, és arra, hogyan vált az Egyesült Államok az ír szabadságharc egyik legfontosabb helyszínévé.

A 19. században a Nagy Éhínség alatt megközelítőleg egy millió ír vándorolt ki az Amerikai Egyesült Államba. Ők érzelmileg továbbra is szorosan kötődtek Írországhoz és ezt a kötődést elsősorban pénzügyi támogatással fejezték ki. E fajta anyagi támogatás nélkül az ír szabadságharc lényegesen nehezebb helyzetben lett volna, bár az anyagiakon mellett sokat számított a függetlenségért küzdő ír politikusoknak, hogy nemcsak az ír sziget lakói, de az Egyesült Államokba kivándoroltak milliói sem felejtették el őshazájukat. A donációkon túl az ír-amerikai közösség politikai támogatást is nyújtott, ugyanis egyre nagyobb létszámban volt jelen az amerikai politikában, és ezzel nyomást tudott gyakorolni az adott kormányra, elnökre.

Valójában honnan is lett Amerikának ekkora ír kisebbsége? Ahogy már korábban említettem az 1845-től 1855-ig tartó évtizedben Írországot sújtotta az úgynevezett Nagy Éhínség, ennek következtében körülbelül egymillió ír hagyta el az ír szigetet és érkezett az Egyesült Államokba. Ami a szakmai eloszlást illeti, rengeteg ír a kereskedelemben és kocsmatartásban találta meg magát, valamint nagy számban voltak jelen a tűzoltóság és rendőrség soraiban is. Nem utolsó sorban Tammany Hallban is egyre inkább jelentőssé vált a létszámuk. Tammany Hall¹ volt a demokraták központja New York városában. A demokrata hatalom kinyitotta kapuit az „idegenek” előtt, örömmel fogadták be az ír-amerikaiakat

---

* Dr. Szedmina Livia, főiskolai tanár, Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, Szabadka

¹ Tammany Hall – 1789-ben alapították Tammany Társság (Tammany Society) néven, a demokrata párt politikai gépezete, amely nagy szerepet játszott New York város politikai életében.

főként szavazataik miatt. Az ír-demokrata kapcsolat egy korábbi amerikai elnökre, Andrew Jacksonra nyúlik vissza, aki ír protestánst háttérből származott: Jackson vezetése alatt a demokrata párt támogatást ígért a bevándorlóknak a szavazataikért cserébe. Ahhoz, hogy mechanizmus zökkenőmentesen működjön, az ír bevándorlókat kulcsfontosságú pozíciókhoz juttatták a bevándorlónegyedekben, akik ezáltal elnyerték nemzetársaik bizalmát és tiszteletét. De nem csak Tammany Hall számított fontos politikai helyszínnek, hanem olyan mindennapi csomópontok, találkozási helyek is, mint a szalonok és kocsmák. Azáltal, hogy az ír-amerikai közösség egyre inkább részt tudott venni az amerikai politikai életben, azaz egyre inkább politikai és társadalmi, szociális értelemben „erőre kapott” a közösség, így az ír függetlenségért való küzdelem és ennek támogatása is egyre mélyebb gyökereket vert az amerikai talajban – a Fenianizmus nemcsak megjelent, hanem jelentősen erősödött a 19. század második felében.

A Fenianizmus olyan átfogó eszme, amely magába foglalja az angolellenességet és az ír forradalmi mozgalomban való részvétel elvét. Az ír-amerikai közösségben az 1870-es években megjelentek olyan Feniánusok, ír szabadságharcosok, akik nemrég szabadultak írországi vagy angliai börtönökből, és szabadulásuk feltételeként kénytelenek voltak elhagyni Írországot. Ezen szabadult nacionalisták egyikeként hajózott Amerikába John Devoy, aki a következő évtizedekben kimagasló egyénisége lett a Feniánus mozgalomnak, vezető szerepet vállalt, mint a Clan na Gael, mint az Ír Republikánus Testvériségben. Ezek a szervezetek képezték a gerincét az ír-amerikai függetlenségi mozgalomnak, a végső cél pedig Írország függetlensége volt.

2. Amerikai Ír Történelmi Társaság

Az ír-amerikai közösség hamar hiányát érezte egy olyan intézménynek, amely ezt a saját közösségüket kutatja, feltérképezi és hagyományait őrzi. Így 1897-ben megalakult az Amerikai Ír Történelmi Társaság (American Irish Historical Society – AIHS). A Társaság neve is már jelzi, hogy ez egy „hazai”, amerikai alapítású intézmény, tehát nem Írországból irányított, és nem kizárólag írországi érdekeket szolgáló egyesületről van szó. Az intézményt 1897-ben Bostonban, Massachusetts államban alapították, első sorban az akkoriban alapult Skót-ír Társaság ellenhatásaként. Természetesen, itt figyelembe kell venni a két közösség, s eb-

ből kifolyólag a két Társaság vallási kötődését, azaz, a skót-írek elsősorban protestáns vallásúak voltak, míg az írek, illetve ír-amerikaiak katolikusok. Érthető módon a két közösség megpróbált minden téren nem csak társadalmi-politikai értelemben előrejutni, de egymással is lépést tartani. Az intézmények a történelmi vonatkozás mellett egyfajta érdekvédelmi szervezet szerepét is betöltötték, amire az ír-amerikai közösségnek nagy szüksége is volt.

*Kép 1. Húsvéti lázadás idején nyomtatott nyilatkozat
(forrás: saját fénykép)*

T. H. Murray, a Társaság korabeli főtitkára intézkedése alatt 1904-ben Bostonból New York városába költözött az Amerikai Ír Történelmi Társaság. Abban az időben a Társaság talán leghíresebb tagja Theodore Roosevelttel amerikai elnök volt. A Társaság célja, hogy hivatalosan rögzítse és nyomon kövesse az írek történetét Amerikában, az első telepeseiktől egészen a jelenkorig. Ezt pedig becsületes, pártatlan, alapos munkával lehet csak elérni, annak érdekében, hogy kiküszöböljék a tévhitet, helytelen bemutatást, illetve szándékos ignorálást, amely a közösség érte, nemcsak a közönség, de történészek részéről is.² A Társaság gyűjteményében található olyan jelentős ír vonatkozású történelmi tárgyakat, mint pl. Theobald Wolfe Tone halotti maszkját vagy a Húsvéti

---

² American Irish Historical Society honlapja, <http://aihs.org/> (letöltve 2019. október 15-én)

forradalom alatt kinyomtatott Függetlenségi nyilatkozat egyik eredeti példányát. Emellett itt őrzik a legnagyobb ír, illetve ír-amerikai irodalmi és történelmi magángyűjteményt.

Kép 2. Theobald Wolfe Tone halotti maszkja az Amerikai Ír Történelmi Társaság gyűjteményéből (forrás: saját fénykép)

Az évek során olyan kiemelkedő személyek is tagjai voltak, mint pl. William Bourke Cockran ír-amerikai politikus, John McCormack tenor és Hugh Carey New York állam kormányzója. 1940-ben a New York-i Fifth Avenue 991-es szám, egy Beaux-Arts épületben alatt kapott állandó otthont a Társaság, ahol ma is található. Az alábbi kép mutatja a házat, amint szinte eltölpül a többi Fifth Avenue-i épület mellett.

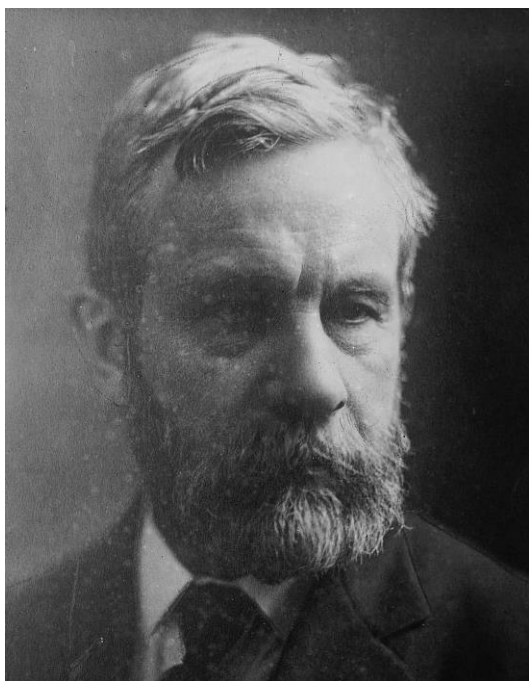

*Kép 3.
Amerikai Ír
Történelmi Társaság
(forrás: saját fény-
kép)*

3. John Devoy

John Devoy vitathatatlanul az ír függetlenedési folyamatnak az egyik kiemelkedő és egyben talán legellentmondásosabb alakja is. Szinte egész életében ügyesen ellensúlyozott a legális és az illegális, a forradalmi és az alkotmányos, és főként az ír és ír-amerikai világ között.

Alakja és munkássága egyedi kapcsolatot képez a civil és a katonai, illetve a békés és erőszakos megközelítések között, ellenben pályafutása során mindvégig egyetlen célért küzdött: egy szabad és független Írország létrehozásáért. Magas kort élt meg, 86 évesen halt meg, ám ami lényeges, hogy utolsó éveiben is aktívan követte az ír-amerikai eseményeket, 82. születésnapját az 1924-es írországi látogatása alatt ünnepelte, majd 1927-ben fogadta otthonában Kevin O'Higginst, a Dáil Eireann (ír parlament) igazságügyi miniszterét, amikor O'Higgins, mint a Végrehajtó Bizottság elnökhelyettese az Egyesült Államokba utazott. Tulajdonképpen az új ír parlament vezetői és Írország kiemelkedő politikusai direkt vagy indirekt módon John Devoy jóváhagyását keresték, ezzel is jelezve, hogy sokat adnak a sokat megélt Feniánus véleményére és támogatására. Devoy személyében a „régí gárdát” látták, és bár az a gárda a húszas évekre már jócskán megfogyatkozott, vagy talán pont emiatt, nagyra becsülték Devoy személyét. Ezáltal John Devoy maga egyedi kapcsolatot jelentett az Óvilág, tehát Írország és az ír-amerikai közösség, azaz Amerika között is, a régi hős Feniánusok és fiatalabb, feltörekvő ír és ír-amerikai politikusok között. Maga Devoy is tagja volt az Amerikai Ír Történelmi Társaságnak, és aktív, fél évszázados kitartó munkájával jelentősen hozzájárult az ír-amerikai közösség felvirágzásához.

*Kép 4.
John Devoy (1842-1928)
(forrás: Wikipédia)*

De pontosan ki is volt John Devoy? 1842-ben született Írországban, Kill közelében, Kildare megyében és már fiatal korában találkozott a nacionalizmussal egy ír nyelvtanfolyam formájában. Nem sokra rá James Stephens (1825-1901) révén kapcsolatba került a titkos katonai szervezettel, az Ír Republikánus Testvériséggel (IRB). Innentől már csak egy lépés volt és Devoy Feniánus lett, akit egész életén át szoros kapcsolatok fűzték ehhez az katonai szervezethez, később pedig az amerikai megfelelőjéhez, a Feniánus Testvériséghez (Fenian Brotherhood). Közismertebb nevén, ez volt a Clan na Gael (jelentése: Family of the Gaels, avagy Gaelek családja) nevű szervezet.

Egy rövid, a francia idegenlégióban eltöltött idő után visszatért Írországba és Naas tartomány katonai szervezője, valamint IRB toborzó lett. Az előléptetését követően pedig Devoy lett a legfőbb Feniánus szervező a brit hadseregben (IRB's Chief Organizer of the British Army). Feladata abból állt, hogy a brit hadseregben toborozzon jelentkezőket az IRB számára. Első jelentős akciója az volt, hogy 1865. novemberében James Stephenst, az IRB vezetőjét kiszabadította a Richmond börtönből. Hónapokon belül az IRB háborús bizottsága egy általános felkelés szervezését követelte, és bár Stephens ezt ellenezte, a brit hatóságok mégis tudomást szereztek az akcióról és számos gyanúsítottat letartóztattak, többek között John Devoyt is. Ekkor készült róla az első hivatalos fénykép is.³

Letartóztatása után hat évvel, 1871-ben több társával együtt szabadon engedték, és Amerikába száműzték. Az ottani ír-amerikai közösség abban az időszakban mélyponton volt. Az 1869-70-es Kanada elleni katonai akció sikertelen volt, és komoly károkat okozott a Feniánus Testvériség szervezetében mind létszámban, mind pedig erkölcsileg is. Ebben a nyomott hangulatú periódusban érkezett az Egyesült Államokba John Devoy, és azonnal munkához látott a Clan na Gaelben. Miután a Clan ügyvezető bizottságának elnökévé választották (Chairman of the Executive Board), első jelentős lépése a Catalpa mentőakció volt. A *The New York Times* 1876. augusztus 20-i száma adott hírt a történetről, idézve a bálnahajó kapitánya, George S. Anthony szavait: 1875. április 29-én indultak útnak, a teljes 24 fős legénységből egyedül ő tudott a hajóút valódi céljáról. Annak érdekében, hogy a bálnavadászat hihető legyen, először az északi sarkkör felé vették útjukat, hogy fenntartsák a lát-

---

³ GOLWAY T. (1998): *Irish Rebel*, New York, 51-56.

szatot, de később Ausztrália felé fordultak, hogy teljesítsék valódi miszsiójukat: James Wilson (1836-1921) bebörtönzött ír forradalmár segélykérésére kimentsenek hat Feniánus elítéltet a Freemantle-i börtönből. Azal, hogy ezt az akciót végrehajtotta és pénzelését megszervezte, John Devoy bemutatta a szervezetnek, de főként az ír-amerikai közösségnek, hogy ügyes szervezéssel a Clan na Gael nagy dolgokra képes, ezzel segítve az ír ügyet.

Az egyik leghatékonyabb módszer arra, hogy saját álláspontját és üzenetét tudassa, az újságírás volt. Devoy rövid időn belül a *The New York Herald* újságírója lett. Rendszeresen publikált és egyik szerkesztője volt a lapnak addig, amíg szervezői és előadói tevékenysége nem ütközött a munkájával. Amint ez bekövetkezett, elbocsájtották. Mivel újabb szövetséget kellett találnia saját elvei számára, megalapította az *Irish Nation*-t. 1881 és 1885 között működtette, majd a lapot pénzügyi problémák miatt bezárták és elárverezték. Később, 1903-tól a *Gaelic American* c. lap szerkesztője és kiadója lett, egészen haláláig, 1928-ig. A lap ezzel nem szűnt meg, 1951-ig folytatta munkáját.⁴

4. Írorszáért különbözően harcolók

Kép 5.
Daniel F. Cohalan (1865-1946)
(forrás: Wikipédia)

---

⁴ GOLWAY 1998, 182.

Az ír nacionalizmusért, illetve az ír függetlenségért folytatott küzdelem rengetek formát öltött a történelem során. Volt katonai, erőszakos eleme, amely nem riad vissza a fegyverek használatától, illegális fegyvercsempészettől, vagy akár robbantásoktól. Másrészt voltak olyan militáns ír-amerikai személyiségek is, mint John Devoy, akik egyre inkább belátták, hogy tárgyalással, politikai szerepvállalással és nyomásgyakorlással is meg lehet közelíteni kulcsfontosságú kérdéseket, Írországban is, de az Egyesült Államokban is.

Ahogy korábban is említettem, Devoy egyik legközelebbi munkatársa volt Daniel Cohalan.

Daniel Florence Cohalan, avagy, ahogy később gyakran emlegették, „a Bíró”, avagy „the Judge”, 1865. december 21-én Middletownban, New York államban született, ír-amerikai politikus és ügyvédként dolgozott. Miután befejezte a Manhattan College-t, a jogtudomány felé irányult. 1888-ban elkezdett ügyvédként dolgozni, előbb saját megyéjében, Orange County-ban, majd magában New York város egyik negyedében, a Bronxban. A fiatal, ambiciózus ír-amerikai ügyvéd számára szinte egyenes út vezetett a jogtól a politikáig, így hamar belekerült a Tammany Hall vonzáskörébe, ahol 1908 és 1911 között a Grand Sachem (azaz vezetői) pozíciót is betöltötte.

A Tammany Hall vezetésén túl kinevezést kapott New York állam legfelsőbb bíróságába, majd 1911. novemberében megválasztották New York állam szenátorává. Minden róla szóló általános leírásban szerepel az is, hogy John Devoy közeli munkatársa és meghatározó szerepe volt az ír-amerikai közösségen belül. Hogy mennyire is volt „meghatározó”, azt az alábbi bekezdés is szemlélteti. Az 1910-es évtized fordulópontot jelentett az ír szabadságharc szempontjából. Bár maga a Húsvéti lázadás Dublinban zajlott, ám a „háttérmunkálatok” és finanszírozási-donációs tevékenységek zöme Észak-Amerikában, főként a Keleti parton folytak.

Talán az ír-amerikai nacionalisták történetében a legambiciózusabb és ellentmondásosabb mozzanata a németországi külképviselettel folytatott titkos tárgyalások voltak. A régi mondás, miszerint az ellenség ellensége a barátom, arra készítette Judge Cohalant és John Devoyt, mint a Clan na Gael vezetőit, hogy fegyverek formájában támogatást kérjenek Németországtól. Devoy és Cohalan a New York-i német konzulátus képviselőivel, első sorban Graf Johann von Bernstorffal németországi fegyverszállítmányról egyeztettek. Olyan „belső” nemzeti információkat

is megosztottak a német képviselőkkel, mint pl., hogy melyik napra tervezik a Húsvéti lázadást, tehát hány nappal azelőtt kellene a fegyverszállítmánynak elérni az ír partokhoz.⁵

Szintén Cohalan és Devoy nevéhez fűződik a Sir Roger Casementtel való együttműködés, amikor is arról született terv, hogy Casement 1914-ben Németországba utazzon, ott fegyvereket vásároljon és lehetőség szerint önkénteseket is toborozzon, akik a Húsvéti lázadásban részt vennének. A terv, amilyen merész volt, végül annyira sikertelen is. A fegyverszállítmányt a fegyverszállítóhajóval együtt elsüllyesztették, Casement pedig fogságba esett.

Mindez nem törpíti el Devoy és Cohalan szerepét a Húsvéti lázadás szervezésében – tervük merész és újszerű volt, elismerést nyert az ír-amerikai közösség körében. Érthető módon, az amerikai hatóságok, akik tudomást szereztek a tervről egy, a konzulátus irodáiban tartott razzia alkalmával, szigorúan elítélték, hogy amerikai állampolgárok (Devoy is állampolgár volt, Cohalan pedig amerikai születésű) szövetkezzenek német képviselőkkel. Bár abban a pillanatban az Egyesült Államok még nem lépett be az első világháborúba, mégis fenntartással kezelték a német külképviseletet, mivel direkt vagy indirekt módon, de Amerika Nagy Britanniát tekintette szövetségesének.

A Húsvéti lázadás bukása mély nyomokat hagyott az egész ír nemzetben, valamint az ír-amerikai közösségben is. A lázadás vezéreit kivégezték vagy bebörtönözték és ezzel az ír nacionalista szervezet, az IRB szinte szó szerint vezetők nélkül maradt. Az ír-amerikai közösség és vezetőségtől vártak támogatást, iránymutatást, hogy Dublin romjaiból újra felálljanak. John Devoy és Judge Cohalan nem hezitáltak, hanem számos adománygyűjtő rendezvényt szerveztek a Clan na Gael égisze alatt, hogy ezzel is segítsék az elesett harcosok családjait. Mary MacSwiney egy levelében a New Yorkban élő bátyjához így fogalmazott: „A jelen helyzetünk a következő: nem maradt vezetőnk. Vannak itt férfiak is, nők is, tele lelkesedéssel, de akik a szervezet igazi agyát képezték, ők vagy meghaltak vagy börtönben sínylődnek. Nincs olyan, aki kiállna ügyünkért a Békekonferencián.”⁶ Az itt említett konferencia a Párizsi Békétárgyalásokra vonatkozik, ahol Írország a nemzetközi közösségtől várt megértést és támogatást egy független Írország érdekében. Ezt az ügyet

---

⁵ DEVOY, J. (1929). *Recollections of an Irish Rebel*. New York, 458.

⁶ DEVOY, J. (1929), 493. Mary MacSwiney levele Peter MacSwiney-hez, 1916. június.

tehát nem írországi, hanem ír-amerikai politikusok közvetítésével tudták csak a nemzetközi fórum elé vinni.

A Clan an Gael kulcsszerepet játszott az ír-amerikai támogatás szervezésében és megtartásában. Az First Irish Race Convention (Első Ír Nemzetgyűlés) 1916. március 4-5-én rendezték meg, a szimbolika fontosságát jelzi, hogy ezek a márciusi napok egyben az 1867-es Feniánus felkelés évfordulóját is jelezték. Ezen a rendezvényen rekordszámú ír-amerikai képviselő vett részt, megközelítőleg 2300 Clan tag. Ezen a gyűlésen egy másik intézményt is életre hívtak, a Friends of Irish Freedom (Ír Szabadság Barátai) nevű szervezetet, amely a későbbiekben fontos szerepet játszott, hogy előbbre vigyék az ír függetlenség ügyét, elsősorban az 1919-es Párizsi Béketárgyaláson. Devoy a következőképpen foglalta össze ennek a Nemzetgyűlésnek jelentőségét:

Egyetlen eddigi Találkozón nem volt egyetlen bíró sem jelen, most öten is eljöttek az állami legfelsőbb bíróságról, valamint több alacsonyabb rangú bíró, és számos ügyvéd. Ezek mellett százszámra voltak jelen kiemelkedő kereskedők, gyárosok és üzletemberek és üzletasszonyok. Semelyik előző ír-amerikai összejövetelen nem volt ennyi egyházképviselő sem.⁷

Az egyik az említett bírúk közül természetesen Judge Daniel Co-halan volt. A szervezet célkitűzései között szerepelt, hogy „bátorítsanak és segítsenek bármilyen mozgalmat, amely Írország nemzeti függetlenségén dolgozik”.⁸ Az Ír Nemzetgyűlésen nagyszámú kiemelkedő politikai és közszereplő szólalt fel. Terry Golway történész a Gyűlést a legjelentősebb találkozónak nevezte az Amerikában élő írek számára az 1880-as évek Földligás gyűlései óta. Politikai és kereskedelmi sikerekben viszont az 1916-os gyűlés felülmúlta azokat.⁹ A Gyűlést széleskörű donációs felhívás kísérte, az ott befolyt összeget a Húsvéti lázadás ír áldozatainak családjának megsegítésére fordították. Az Ír Szabadság Barátai felemeltek hangjukat a lázadást követő kivégzések ellen, és lényeges szerepet

---

⁷ DEVOY 1929, 449-450.

⁸ DOORLEY, M. “The Friends of Irish Freedom: a case-study in Irish-American nationalism, 1916–21,” *History Ireland*, Issue 2, Vol. 16, March/April 2008, letöltve 2019. október 6-án

<http://www.historyireland.com/20th-century-contemporary-history/the-friends-of-irish-freedom-a-case-study-in-irish-american-nationalism-1916-21/>.

⁹ GOLWAY 1929, 220.

vállaltak abban, hogy lobbizzanak az amerikai politikai színtéren az ír függetlenség elismeréséért.¹⁰

Az Ír Szabadság Barátai szervezet de facto Devoy és Cohalan kezében volt, ezáltal próbáltak nyomást gyakorolni Woodrow Wilson amerikai elnökre, hogy támogassa az Írország függetlenedési szándékát a Párizsi Béketárgyaláson. A Harmadik Ír Nemzetgyűlés teljes támogatásáról biztosította a Dáílt, és lobbizásukkal járultak hozzá ahhoz, hogy az Egyesült Államok ismerje el a megalakult Ír Köztársaságot. Az eseményen 5,132 Clan tag vett részt, Daniel Cohalan bíró elnökletével. Nyíltan és ismételten felszólították Wilson elnököt, hogy álljon Írország mögé és rá is érvényesítse az általa hirdetett nemzeti önrendelkezési jogot. Ezt nem csak Amerika területén tették, hanem kineveztek egy háromtagú ír-amerikai küldöttekből álló bizottságot American Commission of Irish Independence (Amerikai küldöttség az ír függetlenségért) néven. Tagjai a következők voltak: Frank P. Walsh (1864-1939), Frank P. Walsh, Kansas City-beli ügyész és társ-elnöke a National War Labor Board (Nemzeti Háborús Munkabizottságnak); Edward F. Dunne, volt chicagói polgármester és korábbi Illinois állam kormányzója; valamint Michael J. Ryan, prominens philadelphiai ügyvéd és a de facto kezdeményezője ennek a delegációnak. Az ír-amerikai delegáció két célt fogalmazott meg: először is, elnyerni az Amerikai Békebizottság segítségét abban, hogy Írország küldöttsége biztonságosan Párizsba utazhasson a Béketárgyalásokra. Másodszer pedig, megszervezni egy meghallgatást az ír követek számára Sean T. O’Kelly, valamint George Gavan Duffy számára.¹¹

Ezek mellett az ír-amerikai bizottság nemcsak francia talajon próbálta kamatoztatni politikai lobbiját, hanem Írországban is. A delegáció tagjai, miután párizsi tárgyalásaik nem jártak azonnali sikerrel, Írországba utaztak, hogy biztosítsák az ottani politikai – és forradalmi – közösséget arról, hogy számíthatnak továbbra is az ír-amerikaiak politikai, morális, és nem utolsósorban, pénzügyi támogatására. Azt követően, hogy a Walsh, Dunne, és Ryan visszautaztak Párizsba, szembesültek az azzal a ténnyel, hogy Wilson elnök nem volt hajlandó kockáztatni a szövet-

---

¹⁰ DOORLEY. “*The Friends of Irish Freedom: a case-study in Irish-American nationalism, 1916–21.*” History Ireland (2008). letöltve 2014. október 6-án, <http://www.historyireland.com/20th-century-contemporary-history/the-friends-of-irish-freedom-a-case-study-in-irish-american-nationalism-1916-21/>.

¹¹ Chronology of Irish History 1919 – 1923, letöltve 2019. október 15-én, <http://www.dcu.ie/~foxs/irhist/Jan1919.htm>.

ségeseivel, első sorban Nagy-Britanniával való jó viszonyát Írország miatt. Döntését, hogy nem áll ki az újonnan megalakult Írország küldöttségéért, nem is személyesen, hanem egy Robert Lansing államtitkár által eljuttatott levélben közölte. Ezzel az ír-amerikai delegáció munkája Párizsban sikertelenséggel zárult, de az Egyesült Államokban az Ír Szabadság Barátai szervezet, a Clan na Gaelle együtt folytatta munkásságát.

5. Ki vezeti a kisebbséget?

Az egyik kulcskérdés az ír-amerikai közösség számára, hogy ők milyen szerepet töltenek be az ír nemzeti palettán. Kik a vezetői? Kinek „engedelmeskedik” az ír-amerikai közösség? Ezen kérdések minden kisebbség történetében felmerülnek, ugyanis a legtöbb esetben, de az ír esetben biztosan, nagyon komplex a kisebbség és anyaország közötti viszony. Az ír nemzet számára az 1920-as évek első fele ennek a konfliktusnak a jegyében telt.

1919. májusában maga Éamon de Valera, mint az újonnan megalakított Ír Állam államfője, az Egyesült Államokba utazott, hogy az (ír-)amerikai körében politikai és pénzügyi támogatást biztosítson. „De Valera képviselte a személyes kapcsolatot Írország és Amerika között,¹² pontosabban az írországi forradalmárok és a szimpatizánsaik között az Egyesült Államokban.”¹³ A Clan na Gael és az IRB, tehát a két nacionalista szervezet 40 éven át sikeresen együttműködött, közös célért küzdött az Atlanti óceán két partjáról. A Clan első sorban a pénzügyi támogatásért felelt, ez tette lehetővé az IRB akcióit, de ami lényeges, hogy mindkét szervezet tiszteletben tartotta a másik hatáskörét. Devoy az ebből fakadó problémákról írt Harry Boland (1887-1922) Clan tagnak és politikusnak intézett levelében:

Az emberek otthon meghatározzák a stratégiát, és mi a legjobbunkat adjuk, hogy azt segítsünk megvalósítani... Ugyanezt várjuk el tőlük az amerikai mozgalom stratégiáját illetően. [...] Egy olyan amerikai stratégia az ír függetlenedésért, amelyet Írországból irányítanak emberek, akik nem ismerik az amerikai viszonyokat, szinte biztosan bukásra ítéltetett, mint ahogy a kísérlet is arra vonatkozóan, hogy az amerikai támogatást Írországból irányítsák.¹⁴

---

¹² Éamon de Valera az Egyesült Államokban, New York City-ben született.

¹³ GOLWAY 1998, 256.

¹⁴ GOLWAY 1998, 259.

Szinte nyílt célzás volt de Valerára és egyben jól is tükrözte Devoy nemtetszését: valaki kívülről próbált „betolakodni” az ír-amerikai ügyekbe. Ellenben a helyzet kissé ironikus is volt: az „külsős” maga a *Príomh Aire* (a Dáil Éireann elnöke) volt, egy amerikai születésű ír volt spanyol személy gyökerekkel, akinek az életét a Húsvéti lázadást követő kivégzésekben csak az a tény mentette meg, hogy amerikai állampolgársággal rendelkezett. Amikor de Valera New Yorkba érkezett, hivatalos fogadással tisztelegtek előtte, amelyen, mint az ír-amerikai közösség vezetői, részt vettek John Devoy és Cohalan bíró is, a Waldorf Astoria Hotelban üdvözölték az államfőt.

Tulajdonképpen John Devoy nagyra tartotta de Valerát a kezdetekben, mint „az évszázad legjobb ír elnökét,”¹⁵ ám hamar kimutatkozott, valójában mennyire különböznek az álláspontjaik és módszereik. De Valera minden kijelentésével, cselekvésével azt sugallta, hogy ő jobban meg tudja szólítani az ír-amerikai közösséget, mint olyan tapasztalt Clan na Gael tagok, mint Cohalan vagy Devoy. De Valera meg volt győződve arról, hogy az ír-amerikai forradalmi szervezet mindenben a rendelkezésére fog állni, mivel ő volt Írország megválasztott államfője. Devoy számára ez azt jelentette, hogy „ki kellett adnia az irányítást a kezéből” arra vonatkozóan, hogy hogyan tudja legjobban befolyásolni az ír-amerikai közösség véleményét. Devoy meggyőződése szerint Judge Cohalan bíró és ő maga, Devoy voltak a kizárólagos, jogos szószólói az ír-amerikai közösségnek.

Az egyik központi kérdés (és konfliktusforrás) az volt, hogy milyen módon szervezett de Valera ír-amerikai körökben adománygyűjtést. John Devoy egyre növekvő gyanakvással figyelte lépéseit, aminek előbb magánbeszélgetéseiben, majd nyilvános nyilatkozataiban is hangot adott. Az események előrehaladtával Devoy szkepticizmusa beigazolódott, mivel de Valera megalapított egy újabb ír-amerikai szervezetet, az American Association for the Recognition of the Irish Republic (Amerikai Egyesület Ír Köztársaság elismeréséért) nevű szervezetet. Ez a Clan na Gaellel versengett az ír-amerikai közösség kegyeiért és adományaiért, Devoy pedig a nehézkes angol rövidítése miatt – AARIR – csak „Growl”-nak, azaz „Morgásnak” nevezte.¹⁶ De Valera ilyen tapintatlan, az ír-amerikai közösségben tett lépései miatt került konfliktusban Devoyjal, de még annál is sokkal jobban ártott az Ír Köztársaság elismertetésének azzal

---

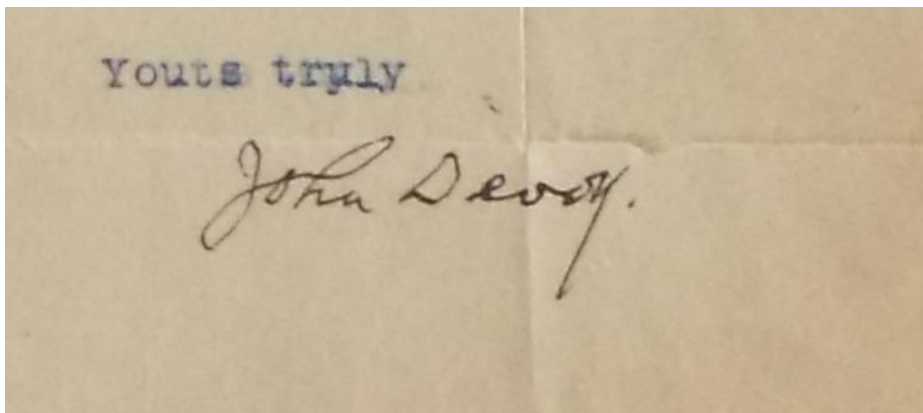
¹⁵ GOLWAY 1998, 261.

¹⁶ GOLWAY 1998, 289.

az interjúval, amikor felvetette, hogy Írország viszonya Nagy-Britanniával hasonló lehetne Kubának az Egyesült Államokkal való viszonyához, ami valójában egy erősen alárendelt viszony volt. Másrészt, de Valerát elítélték azért az amerikai belügyekbe történt beavatkozásért, amikor a Republikánus Párt platformjára próbálta juttatni Írország nemzetközi elismerését, a helyi, Clan na Gael-támogatta ír-amerikai képviselők ellenében.¹⁷

6. Levélpapíron

A fent leírtakból is kiderült, hogy Cohalan és Devoy együttesen képviselték az ír-amerikai közösség érdekeit, bár de Valera amerikai látogatása komolyan próbára tette a közösség egységét. Valójában egyfajta „mi és ők” helyzet alakult ki, ahol Devoy és Cohalan maradtak az egyik frakcióban, míg a másikban Joseph McGarrity, szintén kiemelkedő ír-amerikai politikus Éamon de Valerát támogatta és ezzel de facto megosztották a teljes ír-amerikai közösséget.

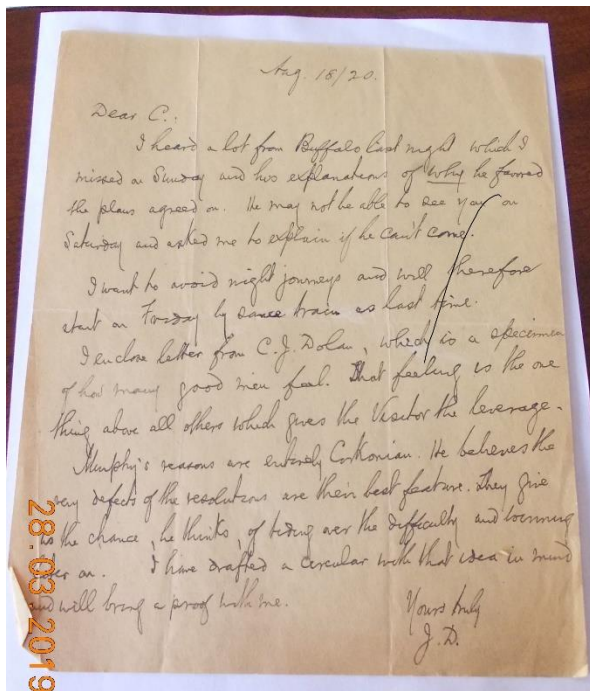
Kép 6. John Devoy aláírása (forrás: saját fénykép)

Cohalan végig támogatta John Devoyt és a Feniánus halála után is tovább aktív tagja maradt az ír-amerikai közösségnek. Devoy és Cohalan együttműködésük során rengeteg levelet, üzenetet váltott, amely értékes betekintést nyújt a kor eseményeibe és a két szerző gondolatmenetébe egyaránt. Ahogy John Devoy is, Judge Cohalan is óriási levéltári anyagot hagyott maga után. John Devoy levelezése első sorban Dublinban, a Nemzeti Levéltárban (National Manuscript Library) tekinthető meg, ám más gyűjteményekben is találni leveleket Devoy tollából. Így

---

¹⁷ GOLWAY 1998, 276-283.

például az Amerikai Ír Történeli Társaság archívumában, mivel ott őrzik Judge Daniel Cohalan levéltári anyagát. 2019 tavaszán helyszíni kutatás alkalmával betekintést nyertem a Cohalan és Devoy leveleit tartalmazó levéltári anyagba. Bár az archívum szabadon hozzáférhető, ellenben mégis különleges alkalomnak bizonyult a kutatás: Cohalan leveleit akkor még fizikai formában lehetett megtekinteni és kézbe venni, ellenben jelenleg zajlik a digitalizálási folyamat. A cél az, hogy magukat a fizikai leveleket klimatizált archívumba zárják és külső hatásoktól óvják, míg a digitális verziók szabadon hozzáférhetőek legyenek kutatók, történészek számára..

Kép 7.
Devoy levél a Cohalan
gyűjteményből

A Cohalan-Devoy anyagot öt mappában őrzik, a levelek teljesen jól olvashatók, ám a levélpapírok gyakran nagyon rossz, törékeny állapotban vannak. Tekintettel arra, hogy a leveleket a két szerző egészen sokféle papírra, jegyzetömbre ítra, amelyek papírminőségben is nagyon különböztek, teljesen érthető, hogy a több, mint száz év nyomott hagyott rajtuk.

Érdekes párhuzamot lehet vonni a dokumentumok minősége és Devoy-Cohalan munkássága között. Hol vastag, tűrőképes volt a papír,

amire írták levelüket, hol vékonyabb, törékenyebb papíron üzentek. Ehhez hasonlóan zajlott az ír-amerikai függetlenség érdekében folytatott munkásságuk is: hol rendíthetetlen támogatásban volt részük az ír-amerikai közösség részéről, hol finoman és óvatosan kellett a lavírozni az amerikai hatóságok rendszabályai között, hol pedig törékeny, gyenge viszonyokat ápolni a független ír állam érdekében.

7. Összegzés

John Devoy és Judge Daniel Cohalan az ír-amerikai közösség kiemelkedő alakjai voltak, fáradhatatlan munkával dolgoztak az ír függetlenségért. Részben ez a harc sikeres is volt, mivel 1919-ben megalakult az ír parlament, a Dáil Éireann, ellenben a végcél, az önálló ír köztársaság csak a sziget 26 megyéjében valósult meg, míg a maradék 6 megye az Egyesült Királyság része maradt az 1921. december 6-i angol-ír egyezmény értelmében. John Devoy megélte az egyezményt, és a rákövetkező polgárháborúban is a szerződés elfogadását támogatta, mivel bízott a helyzet későbbi, békés rendezésében, ám ez nem így történt.

Ellenben pont az ő munkásságuk idejében kristályosodott ki, hogy az ír-amerikai közösség nem csak az ír nemzet egy kihelyezett része, amely mindenben az ír nemzetet szolgálja és azonosul vele. Az ír-amerikaiak nem írek voltak, akik történetesen egy másik kontinensen éltek, hanem valóban amerikai ír polgárok, akik bár hagyományukat őrizték, óhajukat támogatták, ám amerikaiak voltak. A Cohalan-Devoy és de Valera közötti ellentétek sokkal inkább rávilágítottak arra, hogy az ír-amerikai közösségnek megvannak a maga vezetői, céljai, politikai és társadalmi ereje is. Ennek mi sem lehet jobb jelképe, mint egy amerikai ír történeti társaság és annak épülete, ott, az ír-amerikai közösség központjában, New York városában.

Felhasznált irodalom:

- GOLWAY, T. (1998): *Irish Rebel*, New York, 51-56.
- DEVOY, J. (1929). *Recollections of an Irish Rebel*. New York, 458.
- DOORLEY, M. "The Friends of Irish Freedom: a case-study in Irish-American nationalism, 1916–21," *History Ireland*, Issue 2, Vol. 16, March/April 2008, letöltve 2019. október 6-án <http://www.historyireland.com/20th-century-contemporary-history/the-friends-of-irish-freedom-a-case-study-in-irish-american-nationalism-1916-21/>.
- Chronology of Irish History 1919 – 1923, letöltve 2019. október 15-én, <http://www.dcu.ie/~foxs/irhist/Jan1919.htm>.